

Sekterismens eller Kristi världsvida kyrka? – ett vägval

Hur smal eller bred vill Svenska kyrkan vara? Vill hon vara en kyrka även för dem som inte självklart anammar de senaste decenniernas teologiska förskjutningar i sådant som synen på Bibeln, traditionen, ämbetet, samlevnads- och andra frågor? Vill hon främst associeras med Kristi världsvida kyrka eller med det svenska samhällets aktuella värderingar som inte minst finner vägen in i kyrkan genom det partipolitiska systemet?

Även om nämnda frågeställningar inte direkt berörs i det avgörande som Svenska kyrkans överklagandenämnd (14/10 2019) fattat vid prövningen av Rune Imbergs överklagan av Göteborgs domkapitels beslut (17/1 2019) att obehörigförklara denne att utöva kyrkans vinningstjänst, så gäller det indirekt dessa. Då är det glädjande att Överklagandenämnden upphävde domkapitlets beslut och så visade, att Svenska kyrkan har utrymme även för dem som står i andra traditioner än dagens svenskkyrkliga mainstream-uppfattningar.

Bakom Göteborgs domkapitels beslut att avkraga Imberg låg en skrivelse från denne i april 2018 där han förklarat sig beredd att underställa sig biskopens tillsyn i administrativa frågor men inte kunde se henne som sin andliga ledare. Enligt Imberg ska skrivelsen ses som ett försök till en dialog med stiftet och biskop Susanne Rappmann om Svenska kyrkans relation till präster som likt honom inte bejakar präst- och biskopsvigda kvinnor. Den sammantagna bedömning, som Överklagandenämnden gör, är »att det inte är klarlagt att Rune Imberg i handling har brutit mot sina vinningslöften. Domkapitlets beslut ska därför upphävas» (ett mer omfattande referat av nämndens skrivning finns under Pressklipp och Noterat i detta nummer av SPT).

Nämndens beslut har väckt reaktioner. Imberg själv noterar att beslutet bekräftar att han inte brutit mot sina prästlöften och efterlyser det som hans brev var ett uttryck för, nämligen att öppna för samtal mellan Svenska kyrkans ledning och representanter för skilda kyrkliga väckelserörelser. Hans juridiska ombud framhåller att beskedet från Överklagandenämnden ger signaler om hur präster och minoritetsgrupper ska hanteras: »Svenska kyrkan måste inse att sådana här sorgliga konsekvenser som det kan bli med den situation som vi haft i 60 år inte kan lösas i domkapitlet med rättsliga processer som kostar tid, pengar och energi. Vi måste ha en mer systematisk och konstruktiv lösning och tänka om» (Kyrkans tidning 43/2019).

Kyrkostyrelsens förste vice ordförande, Wanja Lundby-Wedin (S), menar enligt KT att det är »väldigt anmärkningsvärt att en präst i Svenska kyrkan inte respekterar den episkopala ordningen som är grunden för vår kyrka. [...] Vi kan inte ha präster som öppet motarbetar en ordning som gällt i mer än sextio år». Därför kommer hon »att verka för att kyrkoordningen blir tydligare i det avseendet», för, som hon säger, »det handlar om människosyn och värdegrund».

Ytterligare tre röster ur kyrkostyrelsen kommer till tals. Så menar Daniel Tisell (C), styrelsens andre vice ordförande, att kyrkoordningen behöver »tydliggöras» på den här punkten medan Frimodig kyrkas ledamot visar på en vidare problematik: »Svenska kyrkans dilemma är att inte kunna rymma en stor bredd av inriktningar som exempelvis Church of England gör. Svenska kyrkan är en avgränsad kyrka som uttrycker sin identitet som Svenska kyrkan snarare än som en del av Kristi världsvida kyrka.»

Av- och påkragningen av Imberg handlar således om mer principiella frågor än enbart ämbetsfrågan – dels om Svenska kyrkan som en del av Kristi världsvida kyrka med teologisk bredd, dels om hennes egentliga värdegrund.

Talet om värdegrund är främmande för kyrkan. Som företeelse är det ett modeord och uttryck för famlande efter djupare värden, när kristen etik gått förlorad. Eller som Annika Borg uttryckt det i en krönika, att »som substitut för Gud fungerar det dåligt» (Axess 8/2018). Associationerna går till ideologisk fostran för att tvinga fram rättning i ledet, rätt sorts tänkande och tyckande. Lundby Wedins utsaga bekräftar det intrycket, en utsaga som är i linje med vad prosten och ordföranden i det kyrkopolitiska rådet i Värmlands socialdemokratiska partidistrikt, Gunnar Lindberg, skrev 1984 i ett brev till partiexpeditionen »att alla förändringar inom kyrkan och förhållandet till staten måste ske med socialdemokratiska värderingar som grund». Citatet är hämtat från Klas Hanssons nyligen publicerade utredning, Kyrkomöte och partipolitik (2019), där denne konstaterar, att partiernas strävan är att »kyrkan ska utvecklas i en riktning som stämmer med partiets egna värderingar och det blir riktningsgivande för partiernas företrädare. Partierna sökte inte och söker inte i dag att konkret förena sina värderingar med den kyrkliga trostraditionen».

Paulus skriver att »ingen kan lägga en annan grund än den som redan finns, och den är Jesus Kristus» (1 Kor. 3:11). I stället för på en partipolitisk värdegrund vilar kyrkans tradition, hennes katolicitet och evangeliets vittnesbörd på den grunden. Enligt Kyrkoordningen finns den i de grundläggande bekännelsesdokument som varje beslut och hela kyrkans liv ska vila på. Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära får aldrig enkelt beslutas av de förtroendevalda, inte ens om dessa skulle vara eniga till 100 procent, utan måste vara grundad i den heliga Skrift och förenlig med Kyrkans tradition i alla tider.

Under åtskilliga decennier har varje öppning till ett fördjupat samtal i den fråga som överklagandenämndens beslut avser, följts av en än kraftigare motrörelse. Att döma av de partipolitiska representanternas uttalanden riskerar det att bli så även denna gång. Men om Svenska kyrkan fortsätter att marginalisera somliga grupper, vars teologiska förhållningssätt är förenligt med de stora kyrkogemenskaperna, så marginaliserar hon på sikt sig själv från det allmänkyrkliga. Hon blir då alltmer en särartskyrka, som betonar sin identitet på bekostnad av det katolska/allmänkyrkliga arvet. Den vägen är sekterismens väg, inte enhetens och ekumenikens.

En öppnare och mer kärleksfull väg vore att låta hela den kyrkliga bredden få leva. Church of England, som rymmer lika skilda synsätt som Svenska kyrkan, har visat att det går att finna former för fortsatt samexistens. Svenska kyrkan finner sin identitet endast som en del i Kristi världsvida kyrka, inte genom att avgränsa sig från det gemensamma. Detta medför alltid, hur svårt det än låter, ett mått av underordning, att det katolska, d.v.s. Kristi kyrka, överordnas nationella och provinsiella beslut. En nationellt avgränsad, partipolitiskt styrd, dominerad och kontrollerad kyrka är fullständigt främmande för Kyrkans väsen: en enda, helig, allmänlig/katolsk och apostolisk.